Försvarsutskottets betänkande
2008/09:FöU4

Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar)

Sammanfattning

Försvarsutskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition *Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar)*.

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag att godkänna överenskommelsen mellan Sverige och Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) av den 19 december 2007 samt att anta regeringens förslag till ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Till betänkandet är fogat en reservation (v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut 3
Redogörelse för ärendet 4
Ärendet och dess beredning 4
Bakgrund 4
Propositionens huvudsakliga innehåll 5
Utskottets överväganden 7
Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) 7
Godkännande av överenskommelsen mellan Sverige och Occar 7
Ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall 8
Utskottets ställningstagande 9
Reservation 10
Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) (v, mp) 10
Bilaga 1
Förteckning över behandlade förslag 11
Propositionen 11
Följdmotionen 11
Bilaga 2
Regeringens lagförslag 12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar)

Riksdagen

a) godkänner överenskommelsen av den 19 december 2007 mellan Sverige och Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) om ett teknikdemonstrationsprogram om mjukvarudefinierad radio benämnt Essor, med reservation för att bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 4 och 17 i annex I i konventionen den 9 september 1998 om inrättandet av Occar inte ska tillämpas på verksamhet i Sverige, svenska medborgare eller personer som är bosatta i Sverige,

b) antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:59 punkterna 1 och 2 samt avslår motion 2008/09:Fö1 yrkandena 1 och 2.

Reservation (v, mp)

Stockholm den 27 november 2008

På försvarsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Rolf Gunnarsson (m), Karin Enström (m), Nils Oskar Nilsson (m), Staffan Danielsson (c), Michael Hagberg (s), Mats Berglind (s), Isabella Jernbeck (m), Åsa Lindestam (s), Else-Marie Lindgren (kd), Rolf K Nilsson (m), Gunilla Wahlén (v), Inger Jarl Beck (s), Rosita Runegrund (kd), Peter Rådberg (mp), Ulf Grape (m) och Peter Jeppsson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Regeringen har med sin proposition 2008/09:59 Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) föreslagit att riksdagen godkänner att Occar används som projektledande organisation vid ett försvarsmaterielprojekt om mjukvarudefinierad radio samt att riksdagen antar förslag om vissa ändringar i lagen om immunitet och privilegier. Propositionen har föregåtts av ett remissförfarande där en promemoria från Försvarsdepartementet kommenterats i yttranden från Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut, Skatteverket och Tullverket. Promemorian ligger till grund för propositionen som också beaktar en del av de synpunkter som remissinstanserna bidragit med. Regeringen redovisar att den bedömt att Lagrådets yttrande inte behöver inhämtas då den föreslagna lagändringen är av enkel beskaffenhet. Occars bestämmelser om immunitet och privilegier framgår av konventionen av den 9 september 1998 om inrättandet av Occar. Delar av denna återfinns som bilaga till propositionen.

Riksdagen har mottagit propositionen den 24 oktober 2008, och den har efter bordläggning samma dag hänvisats till försvarsutskottet den 27 oktober för beredning. En följdmotion har inkommit i ärendet.

Bakgrund

Occar (Organisation conjointe de coopération en matière d'armement), Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete, grundades den 12 november 1996 och är en internationell organisation som samordnar gemensamma internationella bi- eller multilaterala utvecklingsprojekt inom försvarsmaterielsektorn. Ursprungliga medlemmar i Occar är Frankrike, Tyskland, Italien och Storbritannien. Occar grundades genom ett administrativt arrangemang mellan länderna, och efter detta undertecknades konventionen av den 9 september 1998 om inrättandet av Occar (härefter Occarkonventionen), som trädde i kraft den 28 januari 2001. Till organisationen har dessutom Belgien anslutit sig 2003 och Spanien 2005. Occars huvudkontor finns i Bonn, och organisationen har ca 210 anställda.

Occar har som mål att öka samarbetet inom försvarsmaterielsektorn och dess effektivitet samt att åstadkomma kostnadsbesparingar för deltagarländerna och samtidigt aktivera den europeiska industrins samarbete och deltagande i gemensamma teknologiprojekt. Occar administrerar och samordnar vissa av sina medlemsländers projekt för anskaffning av försvarsmateriel. Organisationen kan göra inköp och dess grundläggande mål är att öka effektiviteten och minska kostnaderna för materielsamarbetet.

I den fortsatta utvecklingen av europeiskt samarbete inom den europeiska säkerhets- och försvarspolitikens (ESFP) område är Europeiska försvarsbyrån och Occar centrala aktörer. Försvarsbyrån är inte en genomförarorganisation för stora utvecklings- och upphandlingsprojekt. Projekt som medlemsländerna väljer att genomföra, bl.a. inom ramen för försvarsbyrån, avses kunna drivas med Occar som projektledande organisation. Occarkonventionen möjliggör för länder som inte är fullvärdiga medlemmar att delta projektvis i Occars projekt. Sådant deltagande förutsätter att dessa länder godkänner de centrala ramarna för Occars verksamhet utan att de behöver ansluta sig till konventionen.

Teknikdemonstrationsprogrammet Essor (European Secured Software Defined Radio Referential) är ett franskt initiativ till att samarbeta och samfinansiera ett europeiskt initiativ för mjukvarudefinierad radio. Informationsförmedlingen och situationsmedvetenheten blir allt viktigare inom krishanteringen. Det potentiella användbarhetsområdet sträcker sig från försvarets behov till myndighetssamarbete och civil krishantering.

Regeringen bemyndigade den 7 juni 2007 Försvarets materielverk att förhandla med Occar i syfte att låta organisationen svara för upphandlingen inom det av Europeiska försvarsbyrån initierade teknikdemonstrationsprogrammet Essor. Sverige är en av deltagarna i forskningsprogrammet. För att möjliggöra för Occar att svara för upphandlingen inom Essor krävs att Sverige som icke-medlem i organisationen förbinder sig att tillämpa vissa inom Occar gällande regler och arbetsformer, bl.a. bestämmelser om immunitet och privilegier för Occar, dess personal, experter samt nationella företrädare från medlemsstaterna.

Efter särskild framställan från Occar i dessa frågor beslutade regeringen den 19 december 2007 att genom skriftväxling ingå överenskommelse med Occar. Sverige ingick överenskommelsen med förbehåll för godkännande. Överenskommelsen träder i kraft den dag då parterna underrättat varandra om att deras konstitutionella krav för ikraftträdande har uppfyllts.

Bestämmelser om immunitet och privilegier för Occar, dess personal och experter samt företrädarna för dess medlemsstater finns i Occarkonventionens kapitel XI artikel 40 samt i dess annex I.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner överenskommelsen av den 19 december 2007 mellan Sverige och Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar). Vidare föreslås en ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Syftet med förslagen är att Sverige ska kunna genomföra ett försvarsmaterielprojekt om mjukvarudefinierad radio inom ramen för Europeiska försvarsbyrån med Occar som projektledande organisation. För att Sverige ska kunna använda Occar som projektledande organisation förutsätts att vissa regler om immunitet och privilegier införlivas med svensk rätt.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2009.

Utskottets överväganden

Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar)

Utskottets förslag i korthet
Riksdagen bifaller regeringens förslag att godkänna överenskommelsen mellan Sverige och Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) av den 19 december 2007 samt att anta regeringens förslag till ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Därmed avslår riksdagen motion 2008/09:Fö1 (v).

Jämför reservation (v, mp).

Godkännande av överenskommelsen mellan Sverige och Occar

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i sin proposition att riksdagen godkänner överenskommelsen av den 19 december 2007 mellan Sverige och Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) om ett teknikdemonstrationsprogram om mjukvarudefinierad radio benämnt Essor, med reservation för att bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 4 och 17 i annex I i Occarkonventionen inte ska tillämpas på verksamhet i Sverige, svenska medborgare eller personer som är bosatta i Sverige.

Regeringen hänvisar till Sveriges aktiva roll inom utvecklandet av EU:s krishanteringsförmåga, bl.a. som ramnation för en av EU:s stridsgrupper. Det understryks att det är angeläget att Sverige fortsatt kan delta i utvecklingen av europeiskt samarbete inom ESFP-området.

Regeringen konstaterar att Sverige enligt Försvarsberedningen i större utsträckning bör använda befintliga organisationer inom materiel- och logistikområdet. Det understryks att regeringen i likhet med Försvarsberedningen stöder svenskt deltagande i relevanta samarbetsprojekt som genomförs inom ramen för Occar, då detta bl.a. är ett sätt att kunna maximera fördelarna av vårt EU-medlemskap. Det bedöms som angeläget för Sverige att vid samarbeten inom Europa med länder som är medlemmar i Occar eller genom Europeiska försvarsbyråns försorg kunna utnyttja befintliga organisationer vid kontraktering för upphandling av forsknings- och teknologitjänster samt materiel. Projekt som länderna väljer att genomföra, antingen mellanstatligt eller inom ramen för Europeiska försvarsbyrån, ska kunna drivas med Occar som ledande organisation.

I propositionen betonas att det avsedda samarbetet med Occar inom Essor-projektet förutsätts ske utan att frågan om medlemskap i organisationen aktualiseras för Sveriges räkning i nuläget. Regeringen bedömer att utvecklingen inom Europeiska försvarsbyrån och dess förhållande till andra organisationer, t.ex. Occar, bör avvaktas innan man tar ställning till frågan om ansökan eller gör en intresseanmälan för medlemskap i Occar.

Regeringen konstaterar att Occar är en internationell organisation med fast institutionell struktur upprättad genom en internationell överenskommelse i skriftlig form. Internationella organ av sådan karaktär betraktas som folkrättsliga subjekt och anses böra tillerkännas rättskapacitet liksom viss immunitet och vissa andra förmåner för att på ett av medlemsländerna oberoende sätt kunna fullgöra de uppgifter dessa lämnat organisationen. Immunitet innebär att en talan inför domstol eller en ansökan om verkställighet ska avvisas. Privilegier innebär vissa undantag från nationell lagstiftning. Genom överenskommelsen åtar sig Sverige att, begränsat till deltagandet i teknikdemonstrationsprogrammet Essor, ge Occar, dess personal och experter samt medlemsstaternas företrädare immunitet och privilegier. Eftersom överenskommelsen förutsätter ändring i lag krävs, enligt 10 kap. 2 § regeringsformen, riksdagens godkännande av överenskommelsen.

Följdmotion

I *kommittémotion 2008/09:Fö1 yrkande 1 av Gunilla Wahlén m.fl. (v)* framförs att Occar ursprungligen kom till för att påskynda arbetet för en europeisk vapenagentur. Man hänvisar till att man tidigare avvisat produktion och utveckling av krigsmateriel genom Europeiska försvarsbyrån. Vidare uttrycks farhågor för ett ytterligare utvecklat vapensamarbete i Europa genom ett eventuellt svenskt medlemskap i Occar. Avslag yrkas på förslaget om svenskt deltagande i teknikdemonstrationsprogrammet Essor.

Ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

Regeringens förslag

Regeringen menar att lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall även ska omfatta sådan immunitet och sådana privilegier som följer av konventionen den 9 september 1998 om inrättandet av Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) avseende den verksamhet som följer av överenskommelsen den 19 december 2007 mellan Sverige och Occar om ett teknikdemonstrationsprogram om mjukvarudefinierad radio benämnt Essor. Bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 4 och 17 i annex I till konventionen ska inte tillämpas på verksamhet i Sverige, på svenska medborgare eller på personer som är bosatta i Sverige. Vidare ska sådan immunitet och sådana privilegier som avses i artiklarna 13, 14, 15 b, e och g samt 16 c i annex I till konventionen inte tillämpas på svenska medborgare eller personer som är bosatta i Sverige.

Regeringen påpekar att internationella avtalsbestämmelser för att bli gällande inför svenska myndigheter måste införlivas med svensk rätt. Frågor om immunitet och privilegier för internationella organ och personer med anknytning till sådana organ regleras i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. För att Occarkonventionens bestämmelser ska bli gällande inför svenska myndigheter beträffande Essorprojektet föreslås dessa regleras i en ny paragraf, 2 e §, i denna lag.

Regeringen finner, efter att ha tagit del av remissinstansernas synpunkter, det lämpligt att utnyttja ytterligare bestämmelser i Occarkonventionen om en begränsning av immunitet och privilegier, i tillägg till dem som finns i artiklarna 4 och 17 i annex I. I enlighet med artikel 23 i annex I ska således svenska medborgare och personer som är bosatta i Sverige inte ges sådan immunitet och sådana privilegier som nämns i artiklarna 13, 14, 15 b, e och g samt 16 c. Dessa senare artiklar stipulerar bl.a. immunitet mot anhållande och rättsliga förfaranden (utom vid överträdelse av trafikreglerna), befrielse från skyldigheter avseende militärtjänst, privilegier avseende valutabestämmelser samt rätt att tullfritt införa bohag vid tjänstetillträdet.

Följdmotion

I *kommittémotion 2008/09:Fö1 yrkande 2 av Gunilla Wahlén m.fl. (v)* menar motionärerna att det följer av deras motstånd mot svenskt deltagande i teknikdemonstrationsprogrammet Essor att det inte finns anledning att i svensk lag ändra och utvidga kategorierna som åtnjuter immunitet och privilegier till förmån för Occars organisation och personal. Därför yrkas avslag även på förslaget om lagändring i denna riktning.

Utskottets ställningstagande

Försvarsutskottet delar regeringens bedömning gällande betydelsen av att Sverige fortsatt kan delta i utvecklingen av europeiskt samarbete inom ESFP-området, där Europeiska försvarsbyrån och Occar är centrala aktörer. En del av detta samarbete utgörs således av svenskt deltagande i relevanta samarbetsprojekt som genomförs inom ramen för Occar, då detta är ett sätt att dels maximera fördelarna av vårt EU-medlemskap, dels samarbeta med en befintlig organisation inom materiel- och logistikområdet. Utskottet har inget att invända mot att godkänna överenskommelsen och att anta den lagändring som krävs för att Sverige ska kunna använda Occar som projektledande organisation vid det planerade genomförandet av Occars teknikdemonstrationsprogram benämnt Essor. Försvarsutskottet noterar att det här aktuella samarbetet mellan Sverige och Occar äger rum utan att frågan om ett svenskt medlemskap i organisationen aktualiseras.

Försvarsutskottet tillstyrker således propositionen och avstyrker därmed motion 2008/09:Fö1 av Gunilla Wahlén m.fl. (v).

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) (v, mp)
av Gunilla Wahlén (v) och Peter Rådberg (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:Fö1 yrkandena 1 och 2 samt avslår proposition 2008/09:59 punkterna 1 och 2.

Ställningstagande

Vi menar att regeringen med denna proposition vill förstärka det militära samarbetet i Europa. Occar kom ursprungligen till för att skynda på arbetet med en europeisk vapenagentur. Organisationen kan t.ex. sköta upphandling och hantering av krigsmateriel för medlemsländernas räkning. Denna organisation vill nu regeringen att Sverige ska samarbeta med. Det som regeringen skriver om att utvecklingen inom Europeiska försvarsbyrån (EDA) kommer att avgöra om Sverige ska begära medlemskap i Occar väcker farhågor om ett ytterligare utvecklat vapensamarbete i Europa.

Vi anser därför att förslaget från regeringen om en överenskommelse mellan Sverige och Occar rörande ett teknikdemonstrationsprogram om mjukvarudefinierad radio benämnt Essor måste avslås. Därmed avslås även förslaget om ändring i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:59 Immunitet och privilegier för Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar):

1. Riksdagen godkänner överenskommelsen av den 19 december 2007 mellan Sverige och Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) om ett teknikdemonstrationsprogram om mjukvarudefinierad radio benämnt Essor, med reservation för att bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 4 och 17 i annex I i konventionen den 9 september 1998 om inrättandet av Occar inte ska tillämpas på verksamhet i Sverige, svenska medborgare eller personer som är bosatta i Sverige.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Följdmotionen

2008/09:Fö1 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om ett godkännande av överenskommelsen mellan Sverige och Occar om ett teknikdemonstrationsprogram om mjukvarudefinierad radio benämnt Essor enligt vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall enligt vad som anförs i motionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall ska införas en ny paragraf, 2 e §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 e §
	Sådan immunitet och sådana privilegier som följer av konventionen den 9 september 1998 om inrättandet av Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete (Occar) ska tillämpas på den verksamhet som följer av överenskommelsen den 19 december 2007 mellan Sverige och Organisationen för gemensamt försvarsmaterielsamarbete om teknikdemonstrationsprogrammet Essor.
	Bestämmelserna avseende beskattning i artiklarna 4 och 17 i annex I till konventionen ska inte tillämpas på verksamhet i Sverige, svenska medborgare eller personer som är bosatta i Sverige.
	Sådan immunitet och sådana privilegier som avses i artiklarna 13, 14, 15 b, e och g samt 16 c i annex I till konventionen ska inte tillämpas på svenska medborgare eller personer som är bosatta i Sverige.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2009.

Tryck: Elanders, Vällingby 2009